

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **S.**, s.r.o. so sídlom v T., zastúpeného JUDr. M. M., advokátom Advokátskej kancelárie M. a spol., s.r.o., Z., proti žalovanému **P.**, so sídlom v T., o zaplatenie **2 371,05 Eur (71 430,20 Sk) s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 8 C 680/2000, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 10. septembra 2009 sp. zn. 4 Co 151/2008 rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 10. septembra 2009 sp. zn. 4 Co 151/2008 vo výroku, ktorým rozsudok súdu prvého stupňa v časti o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi 15,6 % úroky z omeškania zo sumy 47 727,20 Sk (1 584,26 Eur) od 13. mája 1997 do zaplatenia a 18,25 % úroky z omeškania zo sumy 32 671,70 Sk (1 084,50 Eur) od 19. júna 1998 do zaplatenia zrušil a v zmeňujúcom výroku o náhrade trov prvostupňového konania a vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobca sa žalobou podanou na Okresný súd Trenčín 29. júna 1998 domáhal, aby žalovaný bol zaviazaný zaplatiť mu 71 430,20 Sk (2 371,05 Eur) s príslušenstvom, t.j. so zmluvne dohodnutým poplatkom z omeškania vo výške 0,5 promile z dlžnej sumy za každý deň omeškania od 13. mája 1997 do zaplatenia a náhrady trov konania, na tom skutkovom základe, že žalovaný si nesplnil svoju povinnosť vyplývajúcu zo zmluvy o nájme nebytových

priestorov z 3. januára 1991, neuhradil ceny služieb spojených s nájmom nebytových priestorov.

Okresný súd Trenčín rozsudkom z 19. marca 2008 č.k. 8 C 680/2000-223 žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi 71 430,20 Sk (2 371,05 Eur), z toho sumu 47 727,50 Sk (1 584,26 Eur) s 15,6 % úrokom z omeškania od 13. mája 1997 do zaplattenia a sumu 32 671,70 Sk (1 084,50 Eur) s 18,25 % úrokom z omeškania od 19. júna 1998 do zaplattenia, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku žalobu zamietol. Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania 48 239 Sk (1 601,24 Eur), do 3 dní od právoplatnosti rozsudku k rukám právneho zástupcu žalobcu. Žalovaného zaviazal zaplatiť na účet súdu prvého stupňa trovy konania štátu 1 131 Sk (37,54 Eur) do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Takto rozhodol keď dospel k záveru, že zmluva o nájme nebytových priestorov z 3. januára 1991 je absolútne neplatná podľa § 3 ods. 4 zák. č. 116/1990 Zb. o nájme a podnájme nebytových priestorov, a to pre absenciu predchádzajúceho súhlasu národného výboru. Nakoľko však zo zisteného skutkového stavu mal za nesporné, že žalovaný užíval predmetné nebytové priestory v rokoch 1996 a 1997, zaviazal ho zaplatiť žalobcovi žalovanú pohľadávku z titulu vydania bezdôvodného obohatenia. Súčasne žalobcovi priznal úroky z omeškania. Vo zvyšnej časti, t.j. v časti, ktorou sa žalobca domáhal vyššieho príslušenstva z istiny, žalobu zamietol. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 O.s.p., majúc za to, že žalobca bol neúspešný iba v nepatrnej časti a preto mu priznal plnú náhradu trov konania.

Krajský súd v Trenčíne na odvolanie žalovaného rozsudkom z 10. septembra 2009 sp. zn. 4 Co 151/2008 rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi 73 430,10 Sk (2 371,05 Eur) potvrdil. Vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi 15,6 % úroky z omeškania zo sumy 47 725,50 Sk (1 584,19 Eur) od 13. mája 1997 do zaplattenia a 18,25 % úroky z omeškania zo sumy 32 671,70 Sk (1 084,50 Eur) od 19. júna 1998 do zaplattenia odvolací súd zrušil. Vo výroku o náhrade trov konania a o náhrade trov konania štátu zmenil tak, že žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. Žalobcu a žalovaného zaviazal zaplatiť na účet Okresného súdu Trenčín 18,77 Eur do 3 dní a žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd svoje rozhodnutie vo vzťahu k časti priznaným úrokom

z omeškania odôvodnil tým, že zo žaloby žalobcu vyplýva, že tento sa voči žalovanému domáha zaplata istiny a poplatku z omeškania vo výške 0,5 promile z dlžnej sumy za každý deň omeškania počnúc dňom 13. máj 1997 do zaplata. Aj napriek tomu, že v priebehu konania žalobca svoju žalobu vo vzťahu k príslušenstvom nezmenil, súd prvého stupňa mu priznal úroky z omeškania, hoci si tieto neuplatnil. Takýmto postupom súd prvého stupňa v rozpore s § 153 ods. 2 O.s.p. prekročil žalobu žalobcu. Je nepochybné, že príslušenstvo pohľadávky je samostatný hmotnoprávny nárok, o ktorom mohol súd rozhodnúť vtedy, ak je uplatnený. Vzhľadom k tomu, že súd prvého stupňa rozhodol o priznaní úrokov z omeškania bez uplatneného návrhu, odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v tejto časti zrušil.

Na základe podnetu žalobcu podal proti zrušujúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu a výroku o náhrade trov prvostupňového a odvolacieho konania mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol, aby dovolací súd v označených výrokoch rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podľa mimoriadneho dovolateľa bol napadnutým rozsudkom porušený zákon, pričom ochrana práv a zákonom chránených záujmov žalobcu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Dovolanie zdôvodnil citáciou ustanovení § 1, § 2, § 3, § 79 ods. 1, § 152 ods. 2, § 153 ods. 2, § 220 ods. 1 O.s.p. a § 121 ods. 1, § 458 ods. 2 Občianskeho zákonníka majúci za to, že sa nimi odvolací súd pri svojom rozhodovaní neriadil. Mal za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.) v otázke nároku žalobcu na príslušenstvo pohľadávky a s tým súvisiacim nárokom na náhradu trov konania a súčasne je toto rozhodnutie postihnuté inou vadou konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.), nakoľko iba zrušenie rozhodnutia o príslušenstve pohľadávky spôsobilo, že nedošlo k rozhodnutiu o celej prejednávanej veci. Nestotožnil sa s právnym názorom odvolacieho súdu, že žalobca nemá nárok na príslušenstvo pohľadávky vo forme úroku z omeškania, nakoľko svoju žalobu na začatie konania, ktorou uplatňoval príslušenstvo pohľadávky vo forme poplatku z omeškania počas konania nezmenil. Taktiež sa nestotožnil s právnym názorom odvolacieho súdu spočívajúcom v tom, že súd prvého stupňa rozhodol v rozpore s § 153 ods. 2 O.s.p., nakoľko prekročil žalobu, keďže žalobcovi priznal to, čo nepožadoval. Podľa názoru dovolateľa v danom prípade nemožno za pochybenie súdu, a teda za rozhodnutie nad rámce toho čoho sa žalobca domáhal, označiť skutočnosť, že žalobca označil

ako príslušenstvo pohľadávky poplatok z omeškania a súd prvého stupňa mu po vykonanom dokazovaní priznal úroky z omeškania. Za rozhodnutie nad rámce uplatneného nároku by sa jednalo iba v tom prípade, ak by žalobca neuplatnil žiadne príslušenstvo pohľadávky.

Žalobca navrhol mimoriadnemu dovolaniu vyhovieť.

Žalovaný sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že boli splnené podmienky pre podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom Slovenskej republiky a že je prípustné, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) preskúmal rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu v akom bolo dovolaním napadnuté a dospel k záveru, že dovolanie generálneho prokurátora je dôvodné.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e O.s.p., ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi (§ 242 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.). Obligatórne (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky v mimoriadnom dovolaní namieta inú vadu, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a tiež, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Dovolací súd sa vzhľadom na zákonnú povinnosť a tiež vzhľadom na obsah mimoriadneho dovolania zaoberal predovšetkým tým, či konanie bolo postihnuté vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.).

Z obsahu spisu nepochybne vyplýva, že sa žalobca proti žalovanému domáhal zaplata 71 430,20 Sk (2 371,05 Eur) s poplatkom z omeškania vo výške 0,5 promile z dlžnej sumy za každý deň omeškania od 13. mája 1997 do zaplata, z titulu nezaplata služieb spojených s nájmom nebytových priestorov. Súd prvého stupňa na základe vykonaného dokazovania uzavrel, že zmluva o nájme nebytových priestorov z 3. januára 1991 je absolútne neplatná, a keďže žalovaný nebytové priestory v spornom období užíval zaviazal ho zaplatiť žalobcovi bezdôvodné obohatenie zodpovedajúce cene poskytnutých a využitých služieb a priznal mu príslušenstvo pohľadávky, t.j. úrok z omeškania.

Podľa § 79 ods. 1 veta prvá a druhá O.s.p. konanie sa začína na návrh. Návrh má okrem všeobecných náležitostí (§ 42 ods. 3) obsahovať meno, priezvisko, prípadne aj dátum narodenia a telefonický kontakt, bydlisko účastníkov, prípadne ich zástupcov, údaj o štátnom občianstve, pravdivé opísanie rozhodujúcich skutočností, označenie dôkazov, ktorých sa navrhovateľ dovoláva a musí byť z neho zrejmé, čoho sa navrhovateľ domáha.

Podľa § 152 ods. 2 veta prvá O.s.p. rozsudkom sa má rozhodnúť o celej prejednávanej veci.

Podľa § 153 ods. 2 O.s.p. súd môže prekročiť návrhy účastníkov a prisúdiť viac, než čoho sa domáhajú iba vtedy, ak sa konanie mohlo začať aj bez návrhu alebo ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkmi.

Podľa § 221 ods. 1 písm. i/ O.s.p. súd rozhodnutie zruší len ak sa rozhodlo bez návrhu, nejde o rozhodnutie vo veci samej a dôvody, pre ktoré bolo vydané zanikli alebo ak také dôvody neexistovali.

Občianske súdne konanie je ovládané dispozičnou zásadou a spravidla začína na základe návrhu na začatie konania (žaloby). Tento spôsob začatia konania predpokladá aj citované ustanovenie § 79 O.s.p. Iba v prípadoch, v ktorých to zákon *expressis verbis* pripúšťa, občianske súdne konanie môže začať aj na základe rozhodnutia súdu. Vo veciach, v ktorých sa konanie môže začať iba na základe návrhu (vždy tomu tak je v sporovom konaní), je podanie návrhu nevyhnutným predpokladom začatia konania. Ustanovenie § 79 ods. 1 O.s.p. vymedzuje obsahové náležitosti návrhu, ktorých neúplnosť bráni v ďalšom procesnom postupe súdu s procesným dôsledkom – odmietnutie podania (§ 43 ods. 2 O.s.p.).

Z dispozičného princípu vyplýva, že žalobca v žalobnom návrhu vymedzuje predmet konania po skutkovej a právnej stránke, a týmto jeho vymedzením je súd v zásade viazaný. Z viazanosti súdu *petitum* vyplýva, že súd nemôže prekročiť návrhy účastníkov a posúdiť viac, než čoho sa domáhajú. Napriek tomu, že znenie zákona to neuvádza, bude nepochybné, že zásada viazanosti súdu *petitum* bude vyžadovať i to, aby súd neprisúdil iné plnenie, než ktorého sa účastníci domáhali. Súd musí rešpektovať predmet konania vymedzeným žalobným návrhom, čo znamená, že plnenie nemôže priznať ani z iného skutkového základu, než aký bol predmet konania vymedzený v žalobnom návrhu. Naopak však nie je porušením zásady viazanosti súdu *petitum*, ak súd inak právne kvalifikuje skutok, ktorý bol predmetom konania. Právna kvalifikácia je vždy vecou súdu v zmysle zásady *iura novit curia*, preto ani právna kvalifikácia nie je obligatórnou náležitosťou žaloby (§ 79 O.s.p.).

V preskúmvanej veci je nepochybné, že ide o konanie sporové, ktorého predpokladom, ako už bolo vyššie uvedené, je podanie žaloby. Žaloba podaná bola a spĺňala zákonom požadované náležitosti.

V priebehu konania, v dôsledku vykonaného dokazovania súd prvého stupňa nárok žalobcu, ktorý požadované plnenie považoval po právnej stránke za plnenie zo zmluvy, právne posúdil ako nárok vyplývajúci z bezdôvodného obohatenia a rozhodol aj tomu zodpovedajúcemu príslušenstvu. Odvolací súd v rozpore s vyššie uvedenými zásadami

uzavrel, že súd prekročil návrh žalobcu a rozhodol o priznaní úrokov z omeškania bez uplatneného návrhu a preto rozhodnutie súdu prvého stupňa v časti úrokov z omeškania bez ďalšieho podľa § 221 ods. 1 písm. i/ O.s.p. zrušil.

Dovolací súd poznamenáva, že označené ustanovenie pre takýto postup vyžaduje, aby sa rozhodnutie vydalo bez návrhu. Ide o situáciu, keď dôvody, pre ktoré súd takéto rozhodnutie vydal museli po vydaní rozhodnutia súdu prvého stupňa zaniknúť alebo už v čase vydania rozhodnutia vôbec neexistovali (napr. predbežné opatrenie, ktoré súd nariadil bez návrhu podľa § 102 ods. 2 O.s.p., uznesenie ktorým bola uložená poriadková pokuta a pod.). V prejednávanej veci sa však o takúto situáciu nejedná. Odvolací súd bez toho, aby odvolanie žalobcu vecne preskúmal a vyvodil zodpovedajúce právne a procesné dôsledky, neprimerane použil ustanovenie § 221 ods. 1 písm. i/ O.s.p., čím zaťažil konanie tzv. inou vadou majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky v napadnutom rozsahu a v závislých výrokoch o trovách konania rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 1 O.s.p.). Vzhľadom na dôvod zrušenia tohto rozhodnutia neskúmal opodstatnenosť námietky generálneho prokurátora Slovenskej republiky, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 27. júla 2011

JUDr. Eva S a k á l o v á, v.r.

predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Kludia Vrauková